

Advies beleidsnota welzijn 2024-2029

Datum van publicatie: 20/02/2025

NOOZO, Vlaamse Adviesraad Handicap
info@noozo.be | 02 274 00 31 | www.noozo.be

Vooruitgangstraat 323 bus 7, 1030 Brussel
Ondernemingsnr. 0778291475 | RPR Brussel

Advies

Beleidsnota welzijn 2024-2029 – advies op eigen initiatief

Contactpersoon:

Veronique Deblon | veronique@noozo.be

Inhoud

1. Context	4
1.1 Wat is NOOZO?	4
2. Het VN-Verdrag Handicap als leidraad	5
2.1 Beleidsparticipatie	5
3. Welzijn	7
3.1 Persoonsvolgende financiering	7
3.2 Inschaling en indicatiestelling	8
3.3 Centraal aanspreekpunt en ondersteuning	9
3.4 Wonen in de samenleving	10
3.5 Perspectief 2040	10

1. Context

In november 2024 publiceerde de Vlaamse regering per beleidsdomein een beleidsnota waarin ze haar plannen voor de volgende vijf jaar toelicht. Deze gaan dieper in op het Vlaams regeerakkoord dat onmiddellijk na de regeringsvorming verscheen.

De maatregelen die ze in de beleidsnota's voorstellen zullen ongetwijfeld een grote impact hebben op personen met een handicap. Hoewel zij een aanzienlijk aandeel van de bevolking zijn, worden zij toch vaak vergeten wanneer er over nieuw beleid wordt nagedacht.

Met dit advies willen we **de stem van personen met een handicap** laten horen en constructief wegen op de beleidsplannen. We wijzen op gemiste kansen en waarschuwen voor nadelige gevolgen en het ontstaan van nieuwe drempels bij de huidige plannen voor mensen met een handicap. We hopen dat de Vlaamse regering dit advies ter harte neemt en onze aanbevelingen meeneemt bij het opstellen van het horizontaal gelijkheidskansenbeleidsplan, de beleidsplannen per beleidsdomein. En bij de uitvoering van het beleid, zowel over de domeinen heen als per beleidsdomein.

1.1 Wat is NOOZO?

NOOZO is de Vlaamse adviesraad voor en door personen met een handicap. Wij geven advies aan de Vlaamse regering over alle onderwerpen die belangrijk zijn voor mensen met een handicap. We maken mogelijk dat personen met een handicap zelf actief hun stem laten horen over het beleid vanuit hun ervaringsdeskundig.

We bereiden de adviezen voor in werkgroepen en adviesraden over verschillende thema's. Hier komen vertegenwoordigers van ledenorganisaties samen om beleidsplannen en adviesvragen te bespreken. Ook dit advies is op deze manier tot stand gekomen.

De **Vlaamse regering is verplicht om NOOZO om advies te vragen** wanneer zij beleid overwegen dat een impact heeft op

personen met een handicap. We reiken dan ook de hand om constructief samen te werken en het beleid te verbeteren.ⁱ

2. Het VN-Verdrag Handicap als leidraad

NOOZO en Handicap en Arbeid vertrekken steeds vanuit het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap (hierna: VN-Verdrag Handicap). Dit werd in 2009 door België goedgekeurd. Daarmee hebben België en Vlaanderen zich ertoe verbonden om de bepalingen uit dit verdrag te realiseren.

Helaas wordt er in de beleidsnota's amper verwezen naar het VN-Verdrag Handicap. Daarnaast liggen de beleidskeuzes die worden gemaakt vaak niet in lijn met het Verdrag en is er geen planmatige aanpak om het Verdrag te realiseren. Daarom doen we de volgende aanbevelingen:

Aanbevelingen

- ✓ Toets beleidskeuzes altijd af aan het VN-Verdrag Handicap. Zo vermijden we op korte termijn beleid dat afbreuk doet aan de inclusie van personen met een handicap.
- ✓ Stel zowel een transversaal als een plan per beleidsdomein op om op lange termijn het VN-Verdrag Handicap uit te voeren en te realiseren. Het moet een strategisch plan zijn met aanduiding van een tijdspad en budgetten. Dat vraagt een goede coördinatie vanuit Gelijke Kansen en afstemming over de verschillende beleidsdomeinen heen.

2.1 Beleidsparticipatie

We zijn tevreden dat de minister van Gelijke Kansen en de ministers van Werk en Sociale Economie zich engageren om beleidsparticipatie van personen met een handicap via NOOZO en Handicap en Arbeid te versterken.

Zoals beschreven in de beleidsnota Gelijke Kansen wordt NOOZO niet consequent om advies gevraagd bij Vlaamse reglementering met potentiële impact op de positie van personen met een handicap. We staan achter het plan van de minister van Gelijke Kansen om te onderzoeken hoe de adviesrol en betrokkenheid van NOOZO kan vergroot worden waar mogelijk en relevant. We vragen om erop toe te zien dat alle regelgeving vanaf de ontwikkeling tot de uitrol ervan met impact op personen met een handicap voorgelegd wordt voor advies aan NOOZO.

We willen de Vlaamse ministers aansporen om beroep te doen op de ervaringsdeskundigheid van personen met een handicap. Artikel 4.3 van het VN-Verdrag Handicapⁱⁱ verplicht verdragsstaten bij besluitvorming en bij de opmaak, uitvoering en monitoring van beleid dat betrekking heeft op personen met een handicap nauw overleg te houden met personen met een handicap en hun representatieve organisaties. Dit is het 'niets over ons zonder ons'-principe. De Vlaamse overheid en de andere beleidsniveaus moeten dus steeds **personen met een handicap zelf of via hun representatieve organisaties betrekken rond maatregelen die (on)rechtstreeks gevolgen kunnen hebben op hun rechten en levenskwaliteit.**

In september 2024 benadrukte het VN-Comité voor de rechten van personen met een handicap hierover hun bezorgdheid. Personen met een handicap worden in België niet genoeg geraadpleegd via hun vertegenwoordigende organisaties.ⁱⁱⁱ Daarom beveelt het VN-Comité aan om wettelijk verankerde mechanismen in te voeren om nauw overleg en actieve betrokkenheid van personen met een handicap te waarborgen.

Aanbevelingen

- ✓ Betrek personen met een handicap bij de opmaak, uitvoering en monitoring van beleid dat betrekking heeft op personen met een handicap.

3. Welzijn

3.1 Persoonsvolgende financiering

NOOZO is blij dat er geïnvesteerd wordt in welzijn en dat de wachtlijsten voor een Persoonsvolgend Budget (PVB) worden aangepakt. Tegelijkertijd willen we waarschuwen dat de strijd daarmee niet gestreden is. We zijn nog steeds bezorgd over de **wachtlijsten voor prioriteitengroep 2 en 3**. Ook hun ondersteuningsnood moet beantwoord worden en daar moeten oplossingen en budget voor worden voorzien. We pleiten voor het verankeren van het recht op ondersteuning, waarbij er ook in prioriteitengroep 2 en 3 gewerkt wordt met open-end financiering.

Daarnaast baart de **verscherping van de bestedingsregels van het PVB** ons zorgen. Het is niet aan de overheid om te beslissen wat een kwaliteitsvol leven is en waar mensen hun financiële ondersteuning voor gebruiken. Als er buitensporige bestedingen gebeuren, moet dit per individuele casus worden aangepakt en mag dit niet ten koste gaan van de vrijheid van alle andere budgethouders. NOOZO ontvangt vooral signalen over voorzieningen die de budgetten van hun bewoners niet optimaal beheren. We zijn daarom wel voorstander van strengere controle op deze voorzieningen en hoe zij het persoonsvolgend budget besteden.

Aanbevelingen

- ✓ Blijf streven om de wachtlijsten van prioriteitengroepen 2 en 3 te verminderen door budgetverschuivingen.
- ✓ Pak buitensporige bestedingen van het PVB individueel aan, en straf niet alle ontvangers.
- ✓ Verhoog de controle op voorzieningen en hoe zij het PVB van hun bewoners besteden.

3.2 Inschaling en indicatiestelling

Vervolgens willen we onze bezorgdheid delen over het gebruik van **BelRAI** voor de indicatiestelling van personen met een handicap. De huidige instrumenten van BelRAI zijn namelijk ongeschikt voor de inschaling van personen met een handicap, en dat leidt tot frustratie. Velen van hen hebben het zorgbudget langs hun neus zien voorbijgaan nadat BelRAI werd geïmplementeerd in de Vlaamse Sociale Bescherming. Ook in de thuiszorg en de woonzorgcentra, waar personen met een handicap al geregeld in contact komen met BelRAI, ervaren we dat deze inschalingen geen correct zorg- en ondersteuningsbeeld scheppen. Dat er in de beleidsnota ook voor de inschaling van het VAPH wordt verwezen naar BelRAI, brengt dan ook zeer veel bezorgdheid en onvrede met zich mee. Het zorgzwaarte-instrument (ZZI), dat momenteel wordt gebruikt, beschouwen we als een goed instrument. Hier verandering in brengen vereist zeer veel voorzichtigheid en vooral grondig overleg met ervaringsdeskundigen. We benadrukken expliciet dat het de **wens** van personen met een handicap is **om het zorgzwaarte-instrument te behouden**.

Natuurlijk is geen enkel instrument perfect en botsen personen met een handicap nog steeds op problemen bij de inschaling. Zo zijn ze vaak te afhankelijk van één arts of zorgverlener die een oordeel velt, of mist er soms nuance in de vraagstelling die de scores bij onzichtbare handicaps beïnvloedt. We zijn daarom wel steeds bereid om de huidige inschalingsinstrumenten te blijven verbeteren.

Aanbevelingen

- ✓ Behoud het huidig zorgzwaarte-instrument. Zolang er geen signalen zijn dat dit de ondersteuningsnoden onvoldoende in kaart brengt, moet dit niet worden vervangen.
- ✓ Gebruik de huidige BelRAI-instrumenten niet voor de inschaling van personen met een handicap.
- ✓ Betrek ervaringsdeskundigen bij onderzoek naar nieuwe inschalingsinstrumenten.

3.3 Centraal aanspreekpunt en ondersteuning

Er zal de komende legislatuur sterk worden ingezet op het “**only once**”-principe. Dit wil zeggen dat personen met een handicap op termijn nog maar één aanspreekpunt hebben, maar één keer worden ingeschaald, maar één aanvraag moeten indienen, enzovoort. Hier staat NOOZO zeker achter. Mensen met een handicap botsen vaak op administratieve drempels die tot non-take-up leiden, waardoor ze tegemoetkomingen waar ze recht op hebben niet ten volle benutten. Het ontmoedigt ons dat een centraal aanspreekpunt al decennialang wordt beloofd, zonder resultaat. We vragen dan ook om hier concrete stappen in te zetten en gebruikersorganisaties en ervaringsdeskundigen in het proces te betrekken. We waarschuwen hier wel bij dat vereenvoudiging nooit mag leiden tot het verlies van ondersteuning. Indicatiestellingen moeten inclusief zijn en rechten moeten steeds zo breed mogelijk worden toegekend.

Het **verhuren van ondersteuningsmaterialen** voor degeneratieve handicaps vinden we een interessante piste en we hopen dat dit ook wordt uitgebreid naar kinderen en jongeren die nog veel zullen groeien. Het is wel cruciaal dat dit materiaal van goede kwaliteit is en blijft. De regering moet op voorhand nadenken over hoe ze wil vermijden dat het materiaal verouderd en verslijt. We rijken daarom het idee aan om materiaal te leasen, omdat dit meer stimuleert om nieuwe materialen te kopen wanneer nieuwe technologieën beschikbaar zijn. We hopen dat deze piste ook wordt onderzocht.

Aanbevelingen

- ✓ Maak werk van één aanspreekpunt en een vereenvoudigde administratie en dienstverlening. Maar zorg dat hierdoor niemand uit de boot valt.
- ✓ Vermijd dat huurmateriaal verouderd, denk na over oplossingen die dit tegengaan.

3.4 Wonen in de samenleving

De beleidsnota spreekt over het ontwikkelen en uitrollen van het concept **deïstitutionalisering**^{iv}. NOOZO is blij dat hier stappen in worden gezet, op voorwaarde dat dit doordacht gebeurt en met het VN-Verdrag Handicap als leidraad. We waarschuwen dat gedecentraliseerde dienstverlening geen “instelling aan huis” mag worden. Deïstitutionalisering houdt in dat mensen met een handicap volledige regie krijgen om te kiezen over waar ze wonen, wie hen ondersteunt en hoe men hen ondersteunt. Als deze keuzevrijheid beperkt blijft, heeft het ontmantelen van collectieve voorzieningen geen zin. Het aantrekkelijker maken van werken als persoonlijk assistent is een stap in de juiste richting, maar is voorlopig onvoldoende om een deïstitutionaliseringstrend in gang te zetten.

Aanbeveling

- ✓ Bewaak de eigen regie en vrijheid van personen met een handicap wanneer er stappen tot deïstitutionalisering worden gezet.

3.5 Perspectief 2040

Ten slotte zal de Vlaamse regering werk maken van een langetermijnplan onder de naam “**perspectief 2040**”. We moedigen dit initiatief aan en hopen dat de regering de kans grijpt om haar plichten die voortkomen uit het VN-Verdrag Handicap te vervullen. Het is een vereiste dat ervaringsdeskundigen hierbij een plek krijgen aan de tafel en dat er bij de uitwerking wordt vertrokken vanuit het VN-Verdrag Handicap. NOOZO biedt haar medewerking aan om mee vorm te geven aan dit langetermijnplan.

Eindnoten

ⁱ Vlaamse Overheid (2021). Besluit van de Vlaamse Regering houdende de erkenningsvoorwaarden, de erkenningsprocedure en het toezicht op de Vlaamse advies- en beleidsparticipatieraad van personen met een handicap. Geraadpleegd op 21 januari 2025 van https://etaamb.openjustice.be/nl/besluit-van-de-vlaamse-regering-van-17-december-2021_n2022040276.html

ⁱⁱ Verenigde Naties (2006). Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap, artikel 4

ⁱⁱⁱ Verenigde Naties (2024). Concluding observations on the combined second and third periodic reports of Belgium

^{iv} Mensen met een handicap zo veel mogelijk in de gewone samenleving laten leven in plaats van in grote voorzieningen. Zo krijgen ze meer vrijheid en kunnen ze meer beslissingen zelf maken zonder afhankelijk te zijn van de voorziening, het ondersteunend personeel...